

Overheid geeft ruim 11 miljard euro uit aan openbare orde en veiligheid

08

Drs. F. Arkesteijn en drs. W. Jonkers

Publicatiedatum CBS-website: 8 december 2008

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
2005/'06	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2005 en eindigend in 2006
2003/'04–2005/'06	= oogstjaar, boekjaar enz., 2003/'04 tot en met 2005/'06

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Overheid geeft ruim 11 miljard euro uit aan openbare orde en veiligheid¹⁾

Drs. F. Arkesteijn en drs. W. Jonkers

In 2007 heeft de overheid 11,3 miljard euro uitgetrokken voor openbare orde en veiligheid. Dat is 0,6 miljard euro meer dan in 2006. Voor politietaken is 0,3 miljard euro meer uitgetrokken. Dit geld was hoofdzakelijk bestemd voor de regionale politiekorpsen. Voor rechtspleging is 0,1 miljard euro meer uitgegeven, vooral het gevolg van de uitbreiding van het ondersteunend personeel van rechterlijke colleges. Gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen namen de kosten van de overheid voor brandweer en rampenbestrijding tussen 2000 en 2007 met bijna de helft toe. In de afgelopen drie jaar was het gevangeniswezen veruit de sterkste stijger binnen het beleidsterrein openbare orde en veiligheid.

In dit artikel is de overheid gedefinieerd als het geheel van het Rijk, de provincies en de gemeenten. Bij de gemeenten zijn de samenwerkingsverbanden tussen gemeenten op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen meegeteld. Om dubbel-tellingen te voorkomen zijn de bedragen in dit artikel gecorrigeerd voor onderlinge stromen tussen de verschillende overheidslagen. De grote groep van stichtingen, verenigingen en naamloze vennootschappen die in sterke mate door de overheid wordt gecontroleerd of gesubsidieerd, wordt hier niet tot de overheid gerekend. Het terrein van de openbare orde en veiligheid bestaat uit de volgende onderdelen: politie, brandweer, rampenbestrijding, rechtspleging en gevangeniswezen. De toelating en opvang van asielzoekers, de kindbescherming en de landsverdediging zijn niet gerekend tot de openbare orde en veiligheid. De eerste twee zijn onderdeel van sociale bescherming, terwijl defensie een afzonderlijk beleidsterrein vormt. Op het terrein van de openbare orde en veiligheid speelt de overheid een rol via wetgeving, uitvoering door eigen diensten en subsidiëring van op afstand geplaatste overheidsactiviteiten.

Uitgaven voor openbare orde en veiligheid 6 procent gestegen

In 2007 heeft de overheid 11,3 miljard euro uitgetrokken voor openbare orde en veiligheid. Dat is 0,6 miljard euro, ofwel 6 procent meer dan in het voorgaand jaar. Hiermee lag de groei van de uitgaven voor openbare orde en veiligheid ruim 1 procentpunt boven de stijging van het bruto binnenlands product. Gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen zijn de uitgaven voor openbare orde en veiligheid tussen 2000 en 2007 met 42,8 procent gestegen. Deze groei is het gevolg van de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld om de veiligheid in Nederland te versterken.

Het vergroten van veiligheid, stabiliteit en respect vormt een van de zes pijlers van het beleidsprogramma van de regering voor de periode 2007 tot en met 2011. In dat kader streeft het kabinet onder meer naar een reductie van de criminaliteit en overlast van 25 procent in 2010 ten opzichte van 2002. Extra aandacht gaat ook uit naar de bestrijding van terrorisme, het tegengaan van radicalisering en de versterking van de veiligheidsregio's, waarin brandweer, politie en geneeskundige diensten samenwerken aan hulpverlening aan de burger. Ook wordt het optreden van gemeentelijke diensten en hulpverleningsdiensten in geval van een ramp of een crisis vanuit de veiligheidsregio gecoördineerd.

¹⁾ Dit artikel bevat zowel financiële als volumegegevens. De exacte relatie tussen de ontwikkelingen in beide soorten gegevens is hier niet expliciet gemaakt. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk.

Volgens de Veiligheidsmonitor Rijk 2008 nemen de onveiligheidsgevoelens en het aantal slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit (zoals gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten) af. Begin 2008 voelde een op de vijf Nederlanders zich wel eens onveilig (in 2005 nog 27 procent). Een kwart van de bevolking van 15 jaar en ouder gaf aan slachtoffer te zijn geweest van veelvoorkomende criminaliteit. Drie jaar eerder was dat nog 29 procent.

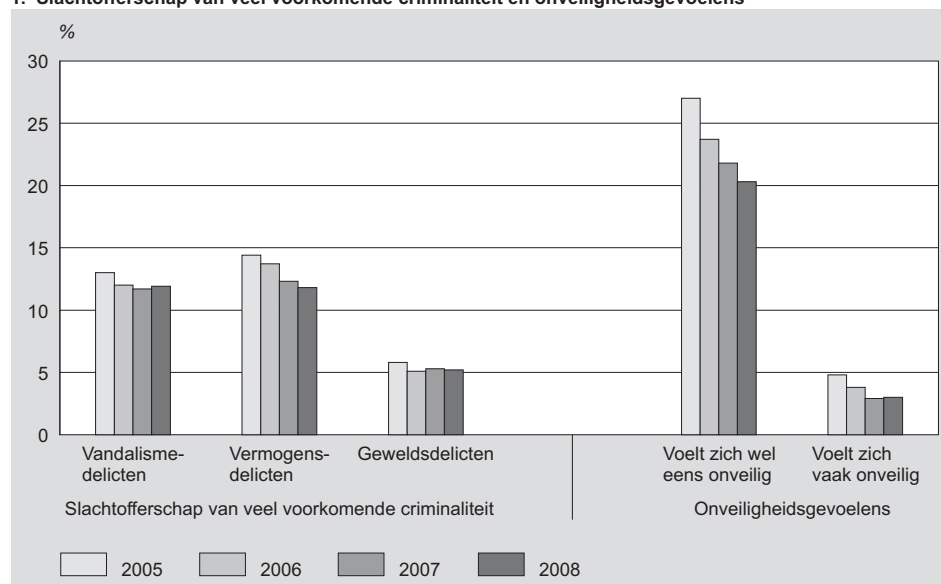
In het vervolg van dit artikel wordt achtereenvolgens ingegaan op recente ontwikkelingen op de beleidsterreinen gevangeniswezen, politie, brandweer en rampenbestrijding, rechtspleging en overige openbare orde en veiligheid.

Tabel 1
Uitgaven en inkomsten van de overheid voor openbare orde en veiligheid

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
<i>mln euro</i>							
Uitgaven							
Politie	3 314	3 791	4 026	4 144	4 152	4 536	4 788
Brandweer en rampenbestrijding	666	863	934	960	1 057	1 141	1 146
Rechtspleging	1 207	1 655	1 819	1 883	1 965	2 028	2 158
Gevangeniswezen	1 306	1 722	1 766	1 821	1 935	2 071	2 318
Overige openbare orde en veiligheid	306	630	693	865	858	866	871
Totaal	6 800	8 660	9 237	9 673	9 966	10 641	11 281
Inkomsten							
Politie	113	157	121	75	63	96	101
Brandweer en rampenbestrijding	40	43	59	51	82	89	100
Rechtspleging	534	645	761	808	899	919	1 014
Gevangeniswezen	190	221	234	245	252	273	115
Overige openbare orde en veiligheid	53	28	80	161	182	157	66
Totaal	929	1 093	1 255	1 339	1 478	1 533	1 396

Bron: CBS.

1. Slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit en onveiligheidsgevoelens

Uitgaven gevangeniswezen meest gestegen

Met een uitgavengroei van meer dan een kwart tussen 2004 en 2007 is het gevangeniswezen veruit de sterkste stijger binnen het beleidsterrein openbare orde en veiligheid. Hierdoor vormen de uitgaven voor gevangeniswezen, terbeschikkingstelling en reclassering met 2,3 miljard euro inmiddels ruim een vijfde deel van het totale beleidsterrein. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft 166 miljoen euro extra uitgetrokken voor gevangeniswezen en terbeschikkingstelling in 2007. Hiervan had de helft betrekking op de financiering van inkoopplaatsen voor forensische zorg, die vanaf 2007 is overgeheveld van de

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) naar de DJI. De loonkosten stegen met zo'n 50 miljoen euro door contractuele loonstijging en uitbreiding van de formatie met 500 voltijdequivalenten. Verder trok de DJI meer geld uit voor de verbetering van de brandveiligheid van justitiële inrichtingen en de inhuur van externe beveiligingsdiensten en uitzendkrachten.

In de periode 2003 tot en met 2005 is de capaciteit voor detentie binnen de muren van een inrichting (exclusief terbeschikkingstelling) fors gestegen door nieuwbouw en uitbreiding van eenpersoons- naar meerpersoonscellen. De gemiddelde bezettingsgraad lag in die periode boven de 95 procent. Bij een licht dalende capaciteit kwam de gemiddelde bezettingsgraad in 2006 en 2007 uit op ruim 83 procent. Vermindering van het aantal opgelegde straffen en kortere straffen zijn de belangrijkste oorzaken van de dalende bezettingsgraad. In 2004 bedroeg de gemiddelde verblijfsduur van gedetineerden nog 153 dagen, in 2006 142 dagen. Volgens de Recidivemonitor 2006 van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum komt ruim 70 procent van de ex-gedetineerden binnen zes jaar weer in contact met justitie. Om recidive verder terug te dringen heeft de overheid extra middelen beschikbaar gesteld aan reclasseringsorganisaties en bureaus jeugdzorg en jeugdreclassering. In de periode 2004 tot en met 2007 zijn de reclasseringsuitgaven met meer dan een derde toegenomen tot een niveau van 231 miljoen euro.

Tabel 2
Uitgaven en inkomsten voor het gevangeniswezen

	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
<i>mln euro</i>						
Uitgaven						
Dienst Justitiële Inrichtingen	1 224	1 309	1 422	1 461	1 556	1 722
Reclassering	155	167	171	190	205	231
Overig gevangeniswezen	343	290	228	283	310	365
Totaal uitgaven	1 722	1 766	1 821	1 935	2 071	2 318
Inkomsten						
Dienst Justitiële Inrichtingen	212	225	245	252	273	113
Overig gevangeniswezen	9	9	0	0	0	2
Totaal inkomsten	221	234	245	252	273	115

Bron: CBS.

Tabel 3
Gemiddelde capaciteit en bezettingsgraad gevangeniswezen

	Detentie (exclusief terbeschikkingstelling)		Terbeschikkingstelling			Bezettingsgraad	
	intramurale capaciteit ¹⁾	extramurale capaciteit ²⁾	rijks-inrichtingen	particuliere inrichtingen	overige inrichtingen ³⁾	intramurale capaciteit ¹⁾	rijks- en particuliere TBS-inrichtingen
	%						
2003	12 991	336	473	650	174	97,2	99,9
2004	14 466	703	485	699	185	95,3	99,8
2005	15 052	842	511	797	194	95,2	96,0
2006	14 950	848	568	941	194	83,5	96,2
2007	14 818	685	578	1 064	194	83,3	96,2

Bron: Ministerie van Justitie.

¹⁾ Inclusief VN-cellen, Internationaal Strafhof en in bewaring gestelden op politiebureaus.

²⁾ (Basis) Penitentiair programma (met en zonder elektronisch toezicht) en elektronische detentie.

³⁾ Inrichtingen die deel uitmaken van de algemene gezondheidszorg en die een aantal plaatsen hebben gereserveerd voor ter beschikking gestelden.

Meer geld voor politie

In 2007 heeft de overheid 4,8 miljard euro uitgetrokken voor de uitvoering van politietaken, 5,6 procent meer dan een jaar eerder. Hiervan is drie kwart bestemd voor de vijftwintig regionale politiekorpsen. De uitgaven van deze korpsen zijn in het afgelopen

jaar met bijna 5 procent gestegen. Naast de contractuele loonstijging was dit hogere budget bestemd om een begin te maken met de extra aanstelling van 500 wijkagenten en 500 forensisch medewerkers in de periode 2007 tot en met 2011. Met deze uitbreiding wordt beoogd de zichtbaarheid van de politie op straat te vergroten en de kwaliteit van de opsporing te verbeteren. In 2007 is voor de politie op bovenregionaal en landelijk niveau 78 miljoen euro extra uitgegeven ten opzichte van 2006. Volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2008) hangt deze stijging vooral samen met de inhuur van automatiseringsdeskundigen en de aanschaf van vervoermiddelen en overig materieel. Verder stegen de kosten door uitbreiding van de formatie en de contractuele loonstijging. Voor de landelijke en specialistische uitvoering van politietaken is vooral het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) verantwoordelijk. Belangrijke onderdelen van de KLPD zijn de Dienst Nationale Recherche Informatie en de Dienst Verkeerspolitie. Aan werving, opleiding en prepensionering van politiemedewerkers is 0,2 miljard euro uitgegeven, ruim 15 procent meer dan in 2006. Het extra budget was hoofdzakelijk bestemd voor de Tijdelijke Ouderenregeling. Deze regeling voorziet in de mogelijkheid tot verkorting van de arbeidsduur voor politiemedewerkers van 55 jaar en ouder. Voor de politietaken die zijn opgedragen aan de Koninklijke Marechaussee (onder meer grensbewaking en bescherming van het Koninklijk Huis) en de overige politietaken is tezamen 0,3 miljard euro uitgetrokken.

In 2007 registreerde de politie 1,2 miljoen misdrijven. Tussen 2002 en 2007 daalde de geregistreerde criminaliteit met ruim 13 procent, mede als gevolg van de extra aandacht die de politie heeft besteed aan het aanpakken van veelplegers. Meer dan de helft van de misdrijven betrof diefstal. Andere veelvoorkomende soorten misdrijven zijn vernieling, geweld en verkeersmisdrijven. Het aantal opgehelderde delicten kwam in 2007 uit op 276 duizend, ruim 13 procent minder dan in 2002.

Tabel 4
Uitgaven en inkomsten voor politie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
<i>mln euro</i>						
Uitgaven						
Politie op regionaal niveau	2 833	3 082	3 178	3 209	3 389	3 555
Politie op bovenregionaal en landelijk niveau	400	456	506	510	608	686
Werving, opleiding en prepensionering	139	112	166	177	202	233
Koninklijke Marechaussee	121	114	122	97	157	141
Overige politie	298	262	172	160	180	173
Totaal uitgaven	3 791	4 026	4 144	4 152	4 536	4 788
Inkomsten						
Politie op bovenregionaal en landelijk niveau	55	57	61	52	84	93
Koninklijke Marechaussee	3	2	3	0	2	1
Overige politie	99	62	11	11	10	8
Totaal inkomsten	157	121	75	63	96	101

Bron: CBS.

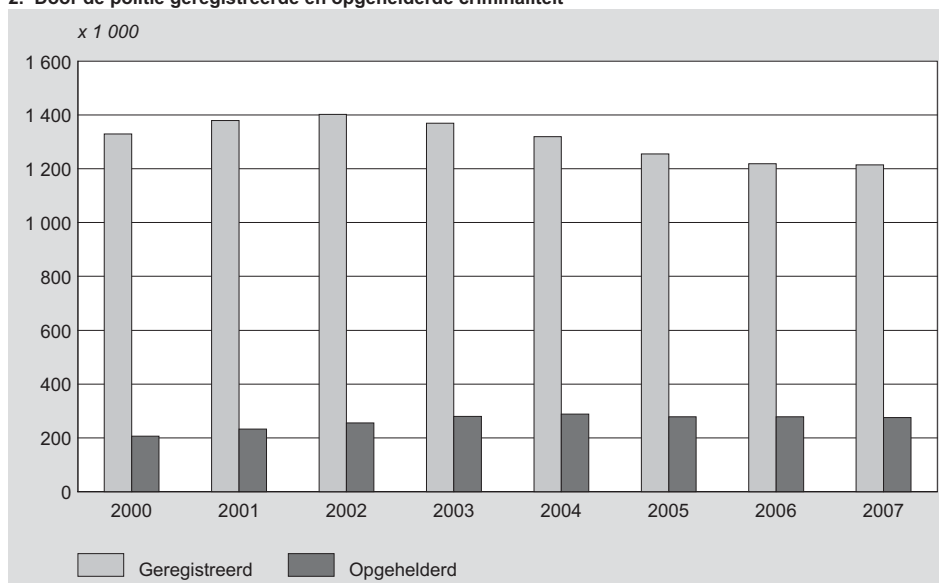
Tabel 5
Politiesterkte

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
<i>vte</i>						
Politie op regionaal niveau	47 964	48 366	47 342	46 148	46 586	47 139
Korps Landelijke Politiediensten	3 552	3 669	3 755	4 351	4 646	4 863
Functionele inzetbaarheid aspiranten ¹⁾	936	1 431	1 844	2 093	2 329	2 656
Totaal	52 452	53 466	52 941	52 592	53 561	54 658
Per 1 000 inwoners	3,26	3,30	3,26	3,23	3,28	3,34

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

¹⁾ Vanaf 2002 is een nieuw duaal onderwijsstelsel van kracht geworden. Hierdoor zijn aspiranten al gedurende een deel van hun opleidingstijd inzetbaar voor werk in de korpsen.

2. Door de politie geregistreerde en opgehelderde criminaliteit

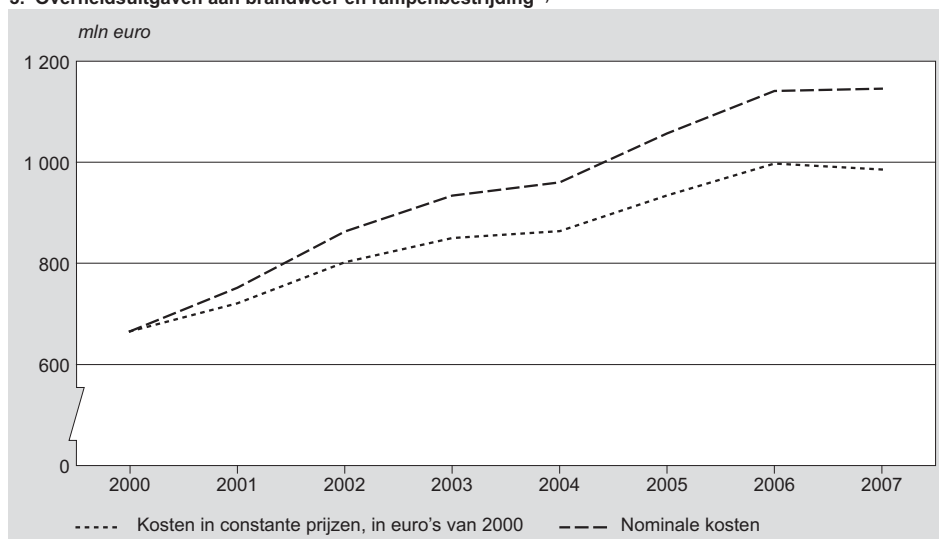

Uitgaven brandweer en rampenbestrijding ruim 1,1 miljard euro

De uitgaven van de overheid aan de brandweer en de rampenbestrijding bedroegen in 2007 ruim 1,1 miljard euro. In 2007 kwam bijna 1 miljard euro voor rekening van de gemeenten, die verantwoordelijk zijn voor het operationele werk. Het Rijk betaalde 162 miljoen euro. Dit bedrag bestond vooral uit overdrachten aan gemeenschappelijke regelingen en instellingen zonder winstoogmerk zoals het Nederlands Instituut voor Fysieke Veiligheid (Nibra), de Brandweeracademie en uit beleidskosten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De uitgaven van de provincies bedroegen 7 miljoen euro. Zij houden zich bezig met de toetsing van rampenbestrijdingsplannen van gemeenten en de coördinatie van de rampenbestrijding.

Gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen zijn de uitgaven van de overheid aan de brandweer en de rampenbestrijding 48 procent hoger dan in 2000. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te geven. Het aantal beroepskrachten in operationele dienst is toegenomen van 4 800 in 2000 tot 5 400 in 2007. Volgens onderzoeksbureau Cebeon (2007) is ook het aantal beroepskrachten in niet-operationele functies gestegen. Daarnaast groeit het aantal gemeenten dat onkostenvergoedingen aan vrijwilligers verstrekt. Verder zijn de overige personeelskosten voor vrijwilligers, zoals opleidingskosten, toegenomen. Ook de uitgaven aan huisvesting en materieel zijn gestegen. Dit hangt samen met de groei van

3. Overheidsuitgaven aan brandweer en rampenbestrijding ¹⁾

¹⁾ Voor 2007 zijn nog geen rekeningcijfers beschikbaar voor gemeenten. De voorlopige rekeningcijfers van gemeenten zijn gebaseerd op begrotingsgegevens.

het aantal beroepskrachten. Daarnaast is er geïnvesteerd in kwaliteitsverbetering van het materieel. De invoering van C2000 – een communicatienetwerk voor politie, brandweer, ambulance en Koninklijke Marechaussee – speelt hierbij een rol, net als investeringen in andere hulpapparatuur, chemische pakken en dergelijke (Cebeon 2007). Tevens is er meer aandacht voor preventie en pro-actie.

Het aantal branden kende tussen 2000 en 2007 een wisselend verloop, net als het aantal hulpverleningen²⁾. Opvallend is dat het aantal loze meldingen in 2007 veel hoger was dan in 2000. Deze stijging is een neveneffect van het toegenomen gebruik van brandmeldingsinstallaties.

Tabel 6
Aantal branden en hulpverleningen

	Aantal branden	Aantal hulpverleningen
	<i>x 1 000</i>	
2000	46	39
2001	47	40
2002	47	50
2003	54	36
2004	43	40
2005	43	37
2006	50	40
2007	47	49

Tabel 7
Meldingen brandweer naar type

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>x 1000</i>							
Brand	92	92	97	105	97	101	113	108
Hulpverlening	47	46	56	41	45	42	46	55
Totaal	138	138	153	146	142	144	159	163
w.o. loos alarm	53	52	57	56	59	64	69	66

Bron: CBS.

De opkomsttijd is in de periode 2000 tot en met 2007 langer geworden³⁾. In 2007 werd bij 47 procent van het aantal branden in woningen een opkomsttijd van minder dan acht minuten – de streeftijd die wordt genoemd in het brandbeveiligingsconcept voor woongebouwen en woningen – gerealiseerd. In 2000 was de brandweer nog bij 65 procent van de woningbranden binnen acht minuten aanwezig.

Groei uitgaven rechtspleging verdubbeld

In 2007 zijn de uitgaven voor de rechtspleging met 6,4 procent gestegen tot een niveau van bijna 2,2 miljard euro. Een jaar eerder bedroeg de toename 3,2 procent. De verdubbeling van de groei is vooral het gevolg van de uitbreiding van het ondersteunend personeel van de rechterlijke colleges (arrondissementsrechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad). De uitgaven van deze colleges maken bijna tweevijfde deel uit van de totale bestedingen voor rechtspleging. Het totaal aantal afgehandelde zaken door rechterlijke colleges nam af (-1,5 procent). Alleen het aantal afgedane civiele zaken is in 2007

²⁾ Tot de hulpverleningen van de brandweer horen alle activiteiten van de brandweer, anders dan het bestrijden van brand, zoals het bevrijden en redden van personen, het openen van deuren en het bestrijden van wateroverlast.

³⁾ De opkomsttijd is de tijd tussen het moment dat de melding wordt gemaakt en het moment dat de brandweer ter plaatse is.

gestegen. Volgens het Ministerie van Justitie (2008) is de lagere instroom van zaken de belangrijkste oorzaak van de afgenomen productie. Verder spelen doorlooptijden van zaken hierbij een rol.

Ook de uitgavengroei bij het Openbaar Ministerie was aanmerkelijk hoger dan in 2006. Hier ging het om extra middelen voor personeel, informatietechnologie en verbeterprogramma's voor opsporing en vervolging.

De kosten voor gesubsidieerde rechtsbijstand stegen met 5,8 procent ondanks een lichte afname van het aantal toegevoegde advocaten. Een jaar eerder kwam de groei nog uit op ruim 7 procent. Het recht op rechtsbijstand is wettelijk verankerd. De overheid heeft de taak om te zorgen voor een voldoende toegang tot het recht voor minder draagkrachtigen en met oog daarop te voorzien in een toegankelijk stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand.

In 2007 bedroegen de inkomsten uit rechtspleging 1 miljard euro. Drie kwart hiervan is afkomstig uit opbrengsten van boetes en transacties. Volgens het Centraal Justitiele Incassobureau werden in 2007 in totaal 12,6 miljoen verkeersboetes uitgeschreven, goed voor 550 miljoen euro.

Tabel 8
Uitgaven en inkomsten voor rechtspleging

	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
<i>mln euro</i>						
Uitgaven						
Rechterlijke colleges	628	642	687	728	764	821
Openbaar Ministerie	397	426	445	472	476	489
Raden voor rechtsbijstand	331	360	377	370	397	420
Centraal Justitiele Incassobureau	61	58	73	76	86	93
Overige rechtspraak	238	333	300	319	305	335
Totaal uitgaven	1 655	1 819	1 883	1 965	2 028	2 158
Inkomsten						
Rechterlijke colleges	117	152	163	231	199	214
Openbaar Ministerie	13	32	25	24	36	49
Boetes en transacties	509	570	609	638	678	745
Overige rechtspraak	6	6	11	6	6	5
Totaal inkomsten	645	761	808	899	919	1 014

Bron: CBS.

Tabel 9
Aantal afgehandelde zaken bij de Raad voor de rechtspraak en de Hoge Raad

	2004	2005	2006	2007
Raad voor de rechtspraak ¹⁾				
<i>Gerechtshoven</i>				
Civiel	12 285	13 040	14 417	14 709
Straf	36 971	39 905	39 285	38 075
Belasting	17 922	13 079	4 906	3 300
<i>Rechtbanken</i>				
Civiel	250 833	256 347	258 173	262 368
Straf	234 523	219 544	221 802	216 017
Bestuur (exclusief Vreemdelingenkamer)	48 135	50 912	50 229	49 039
Bestuur (Vreemdelingenkamer)	87 032	71 402	62 189	56 816
Kanton	1 012 807	1 059 696	1 065 792	1 052 913
Belasting	0	8 796	26 692	24 606
<i>Centrale Raad van Beroep</i>	7 212	7 733	7 936	7 458
Totaal	1 707 720	1 740 454	1 751 421	1 725 301
Hoge Raad				
Civiel	510	494	504	498
Straf	3 110	3 668	3 370	3 419
Belasting	1 220	1 212	1 115	939
Totaal	4 840	5 374	4 989	4 856

Bron: Ministerie van Justitie.

¹⁾ Exclusief de productie van het College van Beroep van het Bedrijfsleven.

Overige uitgaven aan openbare orde en veiligheid

De uitgaven en inkomsten die betrekking hebben op het gehele terrein van de openbare orde en veiligheid zijn niet toegerekend aan de afzonderlijke onderdelen politie, brandweer en rampenbestrijding, rechtspleging en gevangeniswezen. Deze zijn opgenomen als overige uitgaven en inkomsten. Hiertoe behoren hoofdzakelijk de kosten van de centrale organisatie, subsidies voor onderzoek en ontwikkeling, de bijdragen voor veiligheidsbeleid op internationaal niveau en de kosten van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). In 2007 zijn sommige kosten gedaald, andere gestegen. Per saldo zijn de uitgaven voor overige openbare orde en veiligheid licht gestegen. Opvallend was dat bij de AIVD een kostenstijging van ruim 40 miljoen euro optrad. Dit hing samen met de herhuisvesting en de uitbreiding van het personeelsbestand van deze dienst.

Literatuur

Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (2006). WODC-recidivestudies fact sheet 2006-6a, tabel 1.1A.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2008). Jaarverslag 2007 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Cebeon (2007). Onderzoekstraject openbare orde en veiligheid: uitgavenontwikkeling 2001–2005. Onderzoekstraject OOV: herijking verdeling gemeentefonds en BDUR. Cebeon, Amsterdam.

Ministerie van Justitie (2008). Jaarverslag 2007 van het Ministerie van Justitie.

Centraal Justitieel Incassobureau (2008). Jaarbericht 2007 van het Centraal Justitieel Incassobureau.